

СТАРАТА КРУША РУМЪНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Живеел някога старец с тримата си сина. Били много сиромаси. Аргатували по людски къщя и едвам изкарвали по някоя пара, колкото да свържат двата края. Дошло време бащата да умира. Повикал синовете си и им рекъл:

— Чеда мои, аз вече съм пътник за оня свят. Вие оставате подир мене, живеете в мир и сговор, помагайте си.

Изрекъл това и умрял. Синовете го оплакали, погребали го, а сетне седнали да делят наследството. Пък то какво наследство? Няколко охлузени паници и закърпени покривки, една полусрутена къщичка с малко дворче, наред което растяла стара крива круша. Това бил всичкият имот, който старецът можал да събере с труд и недояждане през целия си живот.

Както и да е! Разделили братята немотията си по равно и станали още по-бедни от преди. Стигнали до крушата. Двамата бацьовци почнали да спорят, скарали се заради крушата. А най-малкият — Стефан му било името — ги слушал, слушал и накрай им рекъл така:

— Бацьовци, забравихте вие татъвата заръка, та за едно крушево дърво се дърляте! Погледнете го: на него има три клона. Нека най-старият брат да вземе най-големия клон, на средния брат да бъде средният клон, пък за мен да остане най-малкият — стига.

Двамата бацьовци се съгласили на такава делба и се умирили.

През пролетта, тъкмо по цъфтежа на овошките, паднал голям студ, та измразил всичко. Само крушата на тримата братя, кой знае защо, мразът пощадил. Минали няколко месеца. Дървото, гърбаво от старост, сега се привело до земята под тежестта на изобилен плод, та трябвало да го подпират от всички страни с прътове. А наесен, когато крушите почнали да зреят, нямало минувач, който да не се запре, да не им се радва. Толкова повече, че в цялата страна не се родили никакви овошки.

— Крушите скоро ще узреят — рекъл най-старият брат. — Трябва да ги вардим, че може някой крадец да ги обере.

Сговорили се братята да пазят крушата подред. Пръв отишъл най-големият. По някое време се задал един стар, немощен просяк. Помолил се:

— Добри човече, дай ми една от тия хубави круши да си разквася устата.

Братът се пресегнал, откъснал от клона на средния брат една круша и я дал на просяка:

— На, яж и поменувай!

— Не ям аз крадено — отблъснал старецът ръката и си тръгнал.

Ядосал се големият брат, викнал подире му:

— Сърдит Петко — празна му торбата!

На другия ден седнал да пази крушата средният брат. По някое време се задал същият просяк. Протегнал ръка:

— Добри човече, дай ми една от твоите круши да си разквася устата.

Братът откъснал две круши — едната от клона на големия, другата от клона на малкия.

— На, яж и поменувай! — рекъл му.

— Не ям аз крадено! — Старецът отблъснал подадените круши и си тръгнал.

Зачервил се от срам средният брат и измърморил:

— Ако щеш! Прав ти път!

На третия ден бил редът на най-малкия брат Стефан. Пак дошъл онзи старец и попитал:

— Добри човече, дай ми една круша да си разквася устата.

Стефан му напълнил калпака — всичките от своя клон набрал.

— На, яж, дядо, и да ти е сладко!

Поблагодарил старецът и седнал под крушовата сянка.

Засмукал с беззъбата си уста сочните плодове. Като се наситил, попитал момъка:

— Кажу, синко, какво ти иска сърцето — богатство, слава, власт?

Стефан поклатил глава:

— Не ми трябва на мене нито богатство, нито слава, нито власт. Такива неща са за боляри и князе. Ще ми се да си намеря добра невеста да ми помага в живота и да ми весели дните.

— Ти си честен човек с добро сърце и щедра ръка. Следва ти се да имаш това, що искаш. Аз обикалям надалеч по села и градове, срещам се с много люде. Ще гледам да ти помогна.

Тъй рекъл старецът, станал и закретал по пътя. Вървял, вървял, подир някой и друг ден влязъл в едно село. Потропал на най-високата порта и помолил:

— Подарете на немощния къшей хляб.

Излезнал един намръщен възстар мъж. Той бил кметът — най-богатият човек в селото. Замахал с юмрук, викнал:

— Скоро да се махаш, че ей сега ще насъскам кучетата по тебе! Просяци в нашето село не искаме!

Старецът си тръгнал. Похлопал на друга порта, на трета. Някъде му дали комат сух хляб, другаде го изпъдили с груби думи. Сит на гладен вяра не хваща. От къща на къща излезнал просякът накрай село. Кривнал към реката да си накусне коравия залък. А там край брега гледа — една девойка седи и плаче.

Хлипа тя и раменцата ѝ се тресат.

Отишъл старецът при нея, сложил ръка на главата ѝ:

— Защо плачеш, чедо?

Тя нищо не му отговорила, само още по-силно заридала. Старецът започнал да я милва по русите коси. Накрай, през сълзи тя му се изповядала:

— Как да не плача, дядо? От малка останах на людската милост, кръгло сираче. Хранеха ме само с бой и тежки думи. Пък сега като пораснах, взе ме кметът да му слугувам. Ама от някое време почна да напиря — иска да се омъжа за него. „Ако не се съгласиш, ще те изпъдя от къщи!“ — всеки ден така ми вика и заплашва. А аз по-скоро в тоя вир ще се удавя, отколкото да се омъжа за тоя зъл старик, та ако би ще да ме зарине в жълтиците си. Ех, с такива мисли дойдох край реката.

— Виж я ти какво намислила — да се дави? Че такава хубава мома господ за радост е създал. Изтрий сълзите си, дъще! Аз ще ти намеря такъв мъж, че всички да ти завиждат.

— Благодаря ти, дядо, за добрите думи — поусмихнала се доверчиво девойката. — Ама кой ще ме вземе мене, клетото сираче, без никаква зестра и прикя?

— Ти остави тая грижа на мен! Аз вредом обикалям, с много люде се срещам и си имам нещо на ума. Чакай ме, подир някой и друг ден ще дойда с момъка, който съм ти избрал. Знам, ще го харесаш, защото е за харесване. И той ще те хареса, че тъкмо такава като тебе дири.

Утешила се момата, избърсала си сълзите и отишла в къщата на кмета. А старият просяк подир няколко дни се върнал в селото на тримата братя. Сварил Стефан пак под крушата и му рекъл направо:

— Синко, онова, що ти обещах, намерих. Тръгвай с мен, ако не те е страх да оставиш крушите, че сега за тях добри пари ще вземете.

— Добра жена е цяло богатство, дядо. Ще дойда с теб, а братята ми ще имат грижата за крушите.

Рекъл тъй Стефан и тръгнал с просяка. Вървели, вървели, стигнали в моминото село. Похлопали на кметовата порта. Отворила им момата. Като видяла стареца, засмяла му се с всичките си зъбимаргарит.

— Е, гиздосийо, посрещни сгледниците! — рекъл просякът.

Погледнали се младите — харесали се. Защото и двамата били хубавци и от пръв поглед се познавало, че са с добри сърца и яки ръце.

— Харесваш ли я, Стефане? — попитал старецът.

— Ако тя мене харесва, аз нея дважд повече харесвам — отговорил Стефан.

— Ами ти харесваш ли го? — попитал старецът момата.

Тя поруменяла като ябълка. Вместо да му отговори, изрекла бързо:

— Чакайте! Аз ей сегичка ще си взема бохчичката.

И изтичала вкъщи. Подир малко се показала на прага с вързоп в ръце, а подире й — кметът с дебел бастун.

— Къде, мари Стано? — викнал колкото му глас държи, и размахал бастуна.

— Отивам си. Ще се женя, ала не за теб — отвърнала весело Стана, тъй се казвала момата. И без да се обърне дори, изхвъркнала през портата.

— Ах, вие, просеци въшкави! Сега ще ви строша краката! — изкрещял кметът и се спуснал с бастуна в ръка връз неканените гости.

— Кой що мисли, на главата му да дойде! — рекъл просякът и захлопнал портата зад гърба си.

Кметът, както се бил засилил, препънал се о бастуна си, паднал и си счупил и двата крака. Заохкал, запъшкал, останал да лежи там посред двора с пяна на уста.

А тримата тръгнали за момковото село. Вървят и весело си приказват, правят сметки колко пари Стефан ще вземе от своите круши и какво първом ще купи за новото домакинство. Дошли до дома му и ахнали: крушата оголена, ошмулена — нито един плод на нея. А на

всичко отгоре единият клон, Стефановият, се валя строшен на земята като убит човек.

Изтичал момъкът вкъщи. По него момата и старецът. Гледат: братята, облечени празнично, издокарани — види се, току-що от градския пазар са се върнали — седят край масата, пари броят и си ги делят: една на теб, една на мен. Щом видели Стефан, скрили парите под покривката.

— Батъовци, какво се е случило? Къде са крушите? Кой е счупил моя клон?

— Ти трябва да ни кажеш — отговорил средният брат. — Къде беше? Защо изостави крушата? През нощта дошли крадци, обрала я и твоя клон счупили.

— За всичко ти си виновен! — нахвърлил се върху Стефан най-големият брат. — Ти и нас, и себе си разори. Махай се оттук, да не те гледат очите ни!

И ударил с всичка сила по масата. Тя се люшнала, покривката се хлъзнала и парите с весел звън се търкулнали по пода. Спуснали се двамата батъовци като хищници един през друг да ги събират, кой повече ще докопа. Пълзят по земята, боричкат се и крещят:

— Тая е моя!

— Лъжеш, моя е!

Погледнал ги Стефан. Нищо не им рекъл. Тръгнал да излиза, подире му Стана и просякът.

— Дорде сте живи, все така да се делите и карате! — изрекъл старецът и затръшнал вратата.

Застанали тримата на улицата и се чудят кой път да хванат.

— Ах, защо те вкарах и тебе в тая беда? — закършил ръце Стефан. — Къде да вървим сега, като нямам нито стреха, нито пари? Само един счупен клон от крушата...

— Вземи да преметеш с него пътя пред нас, та да ни върви на добро — посъветвал го просякът.

Стефан мете, а Стана го утешава:

— Не тъжи, все някак ще се оправим.

Като премел момъкът пътя на две страни, старецът предложил:

— Вървете с мен. Ще ви заведа там, където често съм нощувал.

Тръгнали двамата млади подир стареца към голямата тъмна гора, накрай село. Повървели не кой знае колко. Старецът се отбил от пътя и

закретал по една едвам забележима пътечка. По нея, както изглеждало, отдавна човешки крак не бил стъпвал. Стигнали до една полянка — едничкото място в цялата гора, където слънцето можело да огрее. Насред полянката, край весела рекичка се гушела порутена воденица.

— Стигнахме! — рекъл старецът. — Ако ви харесва, останете тук. Някога в тая воденица са се криели върли разбойници. Ала всички те вече са измрели, останало им е само страшното име.

Поогледали се младите: околоръст — столетна гора, птичките се надпаяват с ромонещата рекичка, катериците се гонят от клон на клон. Пък полянката — цялата покрита с трева и омайничета.

— Че какво пък — да останем? Ще сечем дърва, ще правим въглища и ще ги продаваме в града. Тъй ще се прехранваме — предложила Стана.

— Като няма по-добро и тук е добре — съгласил се Стефан.

Седнали край реката да похапнат. Сетне полегнали на тревата да се отморят. Скоро двамата млади заспали. Просякът гледал как те се усмихват на сън и изрекъл:

— Дано се сбъднат сънищата ви, деца мои!

И си тръгнал.

Подир време момъкът и момата се събудили.

— Ах, какъв хубав сън сънувах, Стефane! Намерихме гърне жълтици — рипнала на тревата Стана.

— Пък аз сънувах, че тая съборетина се е превърнала в голяма воденица и цели кервани от коли идват да им мелим брашното.

— Хубави сънища! Ама я да поразтребим нашето грозно жилище — рекла Стана.

Запретнали се новодомците да почистят и попритегнат воденицата. Стефан намествал полегналите греди и плъзналите се плочи на покрива. А Стана взела вършина и почнала да мете и премита вътре. Като събрала сметта, забелязала в единия ъгъл, че земята се надигала като къртичина. Рекла да изравни гърбицата, та там да постели шума за спане. Заровичкала отгоре и изведнъж изпод пръстта се показал меден капак. Вдигнала го Стана — що да види: пълен котел със златни жълтици, греят като слънце. Ахнала тя и завикала:

— Моят сън се сбъдна!

Притичал Стефан и се хванал за главата от замайване.

— Бягай да настигнеш свата, че и той да има дял в имането! — викнала Стана. — Не ще да е отишъл много далеч.

Затичал се Стефан да намери просяка. Тичал, тичал, настигнал го. Разправил му какво имане им е паднало от небето.

Старецът поклатил глава и отвърнал:

— Толкова години лежах връз гърнето, то не ми се обади. Види се, вас е чакало. Останете си със здраве и живеете в мир и любов! На мене злато не ми трябва.

И тъй го придумвал момъкът, и инак — старецът не склонил и си продължил пътя.

А двамата млади викнали майстори, стегнали воденицата. Станала тя, както трябва — светла, чиста, просторна. Като я видял завършена, Стефан се провикнал:

— Същата, каквато ми се присъни!

Запяло кречеталото весело. Песента му се слушала чак в селото и подканяла селяните. А наблизко нямало друга воденица и всички от околността почнали да идват да си мелят на новата воденица. Проточили се кервани от коли. Скоро едва видимата пътека се превърнала в широк утъпкан път, който никога не тревясал. Воденичарят и жена му обслужвали хората честно и чевръсто — никой не можел да се оплаче, че са го прередили, или че му е взето от мливото. И не е било сиромаш човек да намине там и да си отиде гладен.

Така Стефан и Стана преживели много години, обичани от децата си, почитани от селяните, заради техните добри и сговорчиви сърца.

Много народ се източил край воденицата. Само двамата бацьовци на Стефан не отишли. Те все още се дърляли за парите, не могли да ги разделят. И така се карали, карали, дордето не дошла смъртта да ги усмири.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.